

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет/інститут _____ **Педагогічний**

Кафедра _____ педагогіки початкової освіти

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Освітня програма _____ Початкова освіта _другий
(магістерський рівень)

Спеціальність _____ 013 «Початкова освіта»

Галузь знань _____ 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № __ від “_” ____ 2020 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи ораторського мистецтва
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Викладач (-і)	Білавич Г. В.
Контактний телефон викладача	0984164218
E-mail викладача	ifosuhcvas@gmail.com
Формат дисципліни	Дисципліна вільного вибору студента
Обсяг дисципліни	90
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Понеділок, 14.00
2. Анотація до курсу	
<p>Вивчення дисципліни «Основи ораторського мистецтва» сприятиме вдосконаленню рівня спілкування магістрантів, а також формуванню в них комунікативних навичок та високого рівня професійних здібностей. Ораторське мистецтво поглиблює знання про умови, форми і засоби ефективної мовленнєвої комунікації у подальшій професійній діяльності, а також розширює можливості для самовираження особистості і підвищує ефективність мовленнєвого впливу на інших людей. Курс «Основи ораторського мистецтва» належить до професійно зорієнтованих навчальних дисциплін, вивчення яких допоможе глибше опанувати фахові дисципліни. Вивчення дисципліни безпосередньо спирається на знання студентів із курсів «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Філософія», «Виразне читання в початковій школі», «Культура і техніка мовлення» та ін.</p> <p>Сучасний учитель початкових класів має стати справжнім майстром своєї справи з належним рівнем знань і вмінь у сфері педагогічної діяльності. Необхідною умовою досягнення високої професійної підготовки, педагогічної техніки, майстерності педагога є оволодіння основами ораторського мистецтва. Вивчення цього курсу передбачає підвищення у студентів рівня мовної освіти, фундаментальними складниками якої є риторична культура – мистецтво переконувальної мовної діяльності, мистецтво красномовства. Дисципліна «Основи ораторського мистецтва» вивчається магістрантами спеціальності «Початкова освіта» заочної форми навчання на другому курсі в третьому семестрі. Курс передбачає розв'язання низки завдань фундаментальної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Він має міждисциплінарний характер, позаяк включає знання з культури і техніки мовлення, української мови та української літератури, теорії літератури, сценічного мистецтва, філософії, логіки тощо. Теоретична підготовка передбачає засвоєння студентами необхідних знань і здійснюється в процесі лекційних занять (4 год). Практична підготовка (4 год.) спрямована на формування в майбутніх фахівців риторичних навичок та вмінь, що здійснюється в процесі практичних занять. Основні поняття курсу: норми сучасної української літературної мови, культура і техніка мовлення, риторика, ораторське мистецтво, меморія, акція, мовленнєва культура, публічна промова, літературознавчий аналіз тексту, партитура твору, літературні жанри, невербальне мовлення, дихання, дикція, тембр голосу, пауза, такт, фраза, логічний наголос, виразне читання та ін.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета курсу - формувати риторичну культуру студента як складник його професіограми.</p> <p>Завдання - гармонійно розвивати творчу особистість студента, його мовленнєву культуру; ознайомити із основними законами, жанрами риторики як науки, найкращими надбаннями ораторського мистецтва минувшини та сьогодення; розвивати мисленнєво-мовленнєву діяльність майбутніх магістрів педагогіки; формувати</p>	

полемічну майстерність студента-оратора.

4. Компетентності

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у професійно-педагогічній діяльності, що передбачають застосування теоретичних положень і методів педагогіки, психології та окремих методик навчання й характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями, зокрема інноваційними методичними підходами, сучасними системами, методиками, технологіями навчання, розвитку й виховання учнів початкової школи.

Здатність спілкуватися державною мовою на професійному рівні; володіти навичками літературного мовлення (його усною та писемною формами). Здатність до розуміння чужих і реалізації власних програм комунікативної поведінки, адекватних цілям та ситуаціям спілкування. Здатність до активної взаємодії з різними суб'єктами комунікації.

Уміння застосовувати засоби комунікації для запобігання та врегулювання конфліктів. Здатність до ефективної усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою.

Здатність діяти з урахуванням принципів і норм етики, правил культури поведінки у стосунках із дорослими й дітьми на основі загальнолюдських та національних цінностей, норм суспільної моралі; дотримуватися принципів педагогічної професійної етики вчителя початкової школи.

Здатність до ефективної міжособистісної взаємодії, здатність успішно взаємодіяти з керівництвом, колегами, учнями та їхніми батьками; володіння алгоритмами конструктивного розв'язання педагогічних конфліктів; здатність працювати в команді; здатність бути критичним і самокритичним, наполегливим у реалізації поставлених завдань і взятих зобов'язань.

5. Результати навчання

Програмні результати навчання:

- Володіння системою наукових знань із дисциплін загальної та професійної підготовки, знання сучасних теоретичних основ освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової освіти;
- Уміння проектувати зміст і методичний інструментарій проведення виховних заходів у початковій школі;
- Здатність до здійснення ефективної комунікації у процесі розв'язання професійно-педагогічних задач;
- Здатність прогнозувати, проектувати та коригувати педагогічну комунікацію із суб'єктами освітнього процесу початкової школи на засадах етики професійного спілкування;
- Здатність до навчання впродовж життя і вдосконалення з високим рівнем автономності набутої під час навчання кваліфікації;
- Здатність опанувати розмаїття риторичних технік та методичних засад складання промов;
- Уміння складати промову на будь-яку тему, знаходити аргументи для підтвердження або спростування будь-якої тези;
- Здатність емоційно, ментально та фізично підготуватися до промови завдяки оволодінню мовними, дихальними тощо техніками;
- Здатність долати страх перед аудиторією;
- Уміння оволодіти механізмами емоційного та логічного впливу на аудиторію; правильно добирати матеріал для виступу, аналізувати специфіку аудиторії;
- Здатність ефективно використовувати мову жестів, тіла та міміку.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу						
Вид заняття					Загальна кількість годин	
Лекції 16 / 4						
семінарські заняття / практичні / лабораторні 14 / 4						
самостійна робота 60					30 / 8	
Ознаки курсу						
Семестр	Спеціальність			Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
3	Початкова освіта (ПОП-26; ПОМ-24)			2		
Тематика курсу						
Тема, план	Форма заняття	Література		Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Основи ораторського мистецтва як навчальна дисципліна.	Самостійне опрацювання.	<p>Білавич Г. Основи ораторського мистецтва. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2008. 180 с.</p> <p>Білавич Г. Основи риторики. Навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2009. 160 с.</p> <p>Кацавець Р. С. Ораторське мистецтво: підручник. 2-ге вид., доп. К. : Алерта, 2018. 216 с.</p> <p>Ораторське мистецтво: навч.-метод. посіб. для самостійної роботи та семінарських занять / Уклад.: М.П. Требін, Г.П. Клімова, Г.Ю. Васильєв та ін. Х. : Право, 2013. 40 с.</p> <p>Ораторське мистецтво: підручник / М. П. Требін, Г. П. Клімова, Н. П. Осипова [та ін.] ; за ред.: М.П. Требіна, Г.П. Клімової. 2-ге вид. Х.: Право, 2015. 208 с.</p>		Аналіз наукової статті, присвяченої вивченню риторики в закладах освіти. 2 год.	5 балів.	Упродовж навчального тижня.
Мовленнєва культура педагога як складник його риторичної культури.	Самостійне опрацювання.	<p>Білавич Г. Основи ораторського мистецтва. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2008. 180 с.</p> <p>Білавич Г. Основи риторики. Навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2009. 160 с.</p> <p>Кацавець Р. С.</p> <p>Пономарів О. Культура мови.</p> <p>Мовностилістичні поради. К.: Либідь, 1999. 238 с.</p> <p><u>Онуфрієнко Г.С. Риторика. Навч. пос. К.: Центр навчальної літератури, 2008. 592 с.</u></p> <p><u>URL: http://uchebniks.net/book/186-ritorika-navchalnij-posibnik-onufriyenko-gs/74-literatura.html</u></p> <p>Академічна риторика : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів /</p>		Відеозапис виразного читання напам'ять художнього тексту. Відстеження мовленнєвих помилок. 4 год.	10 балів.	Упродовж навчального тижня.

		<p>Автор. колектив: Сивачук Н. П., Снігур І. М., Санівський О. М. Умань : Видавничо-поліграфічний цент «Візаві», 2013. 375 с.</p> <p>URL:http://kursak.net/akademichna-ritorika-sivachuk-n-p-snigur-i-m-sanivskij-o-m/</p>			
Нормативність мовлення педагога.	Самостійне опрацювання.	<p>Білавич Г. Основи ораторського мистецтва. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2008. 180 с.</p> <p>Білавич Г. Основи риторики. Навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2009. 160 с.</p> <p>Ораторське мистецтво: навч.-метод. посіб. для самостійної роботи та семінарських занять / Уклад.: М.П. Требін, Г.П. Клімова, Г.Ю. Васильєв та ін. Х. : Право, 2013. 40 с.</p> <p>Ораторське мистецтво: підручник / М. П. Требін, Г. П. Клімова, Н. П. Осипова [та ін.] ; за ред.: М.П. Требіна, Г.П. Клімової. 2-ге вид. Х.: Право, 2015. 208 с.</p> <p>Пономарів О. Культура мови. Мовностилістичні поради. К.: Либідь, 1999. 238 с.</p>	Відеозапис майбутнього виступу на захисті магістерської роботи. Взаємоаналіз. Відстеження мовленнєвих помилок. 4 год.	5 балів.	Упродовж навчального тижня.
Монологічне діалогічне красномовство. Жанри ораторського мистецтва.	Лекція. Практичне заняття.	<p>Білавич Г. Основи ораторського мистецтва. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2008. 180 с.</p> <p>Білавич Г. Основи риторики. Навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2009. 160 с.</p> <p>Кацавець Р. С. Ораторське мистецтво: підручник / Р. С. Кацавець. 2-ге вид., доп. К. : Алерта, 2018. 216 с.</p> <p>Ораторське мистецтво: навч.-метод. посіб. для самостійної роботи та семінарських занять / Уклад.: М.П. Требін, Г.П. Клімова, Г.Ю. Васильєв та ін. Х. : Право, 2013. 40 с.</p> <p>Ораторське мистецтво: підручник / М. П. Требін, Г. П. Клімова, Н. П. Осипова [та ін.] ; за ред.: М.П. Требіна, Г.П. Клімової. 2-ге вид. Х.: Право, 2015. 208 с.</p> <p>Гурвич С., Погорілко В., Герман М. Сагач Г. Риторика. К., 2000. 565 с.</p> <p>Пономарів О. Культура мови. Риторика : підручник / З. Й. Куньч, Г. П. Городиловська, І. Д. Шмілик; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. 494 с.</p> <p>Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика. К.:</p>	Проведення диспути/дискусії/токшоу/конференції тощо на актуальну педагогічну проблему. 21 год.	5 балів.	Упродовж навчального тижня.

		<p>Вища школа, 2003. 311 с. URL: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/1045/Mac'ko L. %B2.pdf</p> <p>Сагач Г. Риторика. К., 2000. 565 с. URL: http://padabum.com/d.php?id=85659</p> <p>Академічна риторика : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / Автор. колектив: Сивачук Н. П., Снігур І. М., Санівський О. М. Умань : Видавничо-поліграфічний цент «Візаві», 2013. 375 с. URL: http://kursak.net/akademichna-ritorika-sivachuk-n-p-snigur-i-m-sanivskij-o-m/</p>			
Поняття про публічний виступ.	Лекція.	<p>Білавич Г. Основи ораторського мистецтва. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2008. 180 с.</p> <p>Білавич Г. Основи риторики. Навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2009. 160 с.</p> <p>Кацавець Р. С. Ораторське мистецтво: підручник / Р. С. Кацавець. 2-ге вид., доп. К. : Алерта, 2018. 216 с.</p> <p>Ораторське мистецтво: навч.-метод. посіб. для самостійної роботи та семінарських занять / Уклад.: М.П. Требін, Г.П. Клімова, Г.Ю. Васильєв та ін. Х. : Право, 2013. 40 с.</p> <p>Ораторське мистецтво: підручник / М. П. Требін, Г. П. Клімова, Н. П. Осипова [та ін.] ; за ред.: М.П. Требіна, Г.П. Клімової. 2-ге вид. Х.: Право, 2015. 208 с.</p> <p>Гурвич С., Погорілко В., Герман М. Основи риторики. К., 1988. 248 с.</p> <p>Коваленко С. Сучасна риторика. Навчально-практичний посібник. Тернопіль, 2007. 180 с.</p> <p>Колотілова Н.А. Риторика. К., 2007. 232 с.</p> <p>Онуфрієнко Г.С. Риторика. Навч. пос. К.: Центр навчальної літератури, 2008. 592 с.</p> <p>Сагач Г. Риторика. К., 2000. 565 с.</p> <p>Риторика : підручник / З. Й. Куньч, Г. П. Городиловська, І. Д. Шмілик; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. 494 с.</p> <p>Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика. К.: Вища школа, 2003. 311 с. URL: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/1045/Mac'ko L. %B2.pdf</p> <p>Сагач Г. Риторика. К., 2000. 565 с. URL: http://padabum.com/d.php?id=85659</p> <p>Методика навчання риторики в школі :</p>	Відеозапис зразків найкращих ораторських промов. Аналіз їх. 4 год.	5 балів.	Упродовж навчального тижня.

		<p>навч. посіб. /Автор-укладач В. А. Нищета. К. : Центр учбової літератури, 2014. 194 с. URL: ekhsuir.kspu.edu/.../33_Посібник_Методика%20навчання%20риторики%20в%20шко.</p> <p>∴</p> <p>Академічна риторика : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / Автор. колектив: Сивачук Н. П., Снігур І. М., Санівський О. М. Умань : Видавничо-поліграфічний цент «Візаві», 2013. 375 с. URL:http://kursak.net/akademichna-ritorika-sivachuk-n-p-snigur-i-m-sanivskij-o-m/</p>			
Інвенція, диспозиція, елокуція, меморія як класичні розділи риторики.	Самостійне опрацювання.	<p>Білавич Г. Основи риторики. Навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2009. 160 с. Гурвич С., Погорілко В., Герман М. Основи риторики. К., 1988. 248 с. Колотілова Н.А. Риторика. К., 2007. 232 с. Риторика : підручник / З. Й. Куньч, Г. П. Городиловська, І. Д. Шмілик; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. 494 с. Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика. К.: Вища школа, 2003. 311 с. URL: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/1045/Mac'ko_L.%B2.pdf Онуфрієнко Г.С. Риторика. Навч. пос. К.: Центр навчальної літератури, 2008. 592 с. URL:http://uchebniks.net/book/186-ritorika-navchalnij-posibnik-onufriyenko-gs/74-literatura.html Сагач Г. Риторика. К., 2000. 565 с. URL: http://padabum.com/d.php?id=85659</p>	Підготовка папки з промовами . 4 год.	30 балів.	Напередодні останнього практичного заняття.
Акція як завершальний етап реалізації риторичної мети.	Практичне заняття у формі риторичного КВК.	<p>Білавич Г. Основи риторики. Навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2009. 160 с. Гурвич С., Погорілко В., Герман М. Основи риторики. К., 1988. 248 с. Колотілова Н.А. Риторика. К., 2007. 232 с. Риторика : підручник / З. Й. Куньч, Г. П. Городиловська, І. Д. Шмілик; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. 494 с. Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика. К.: Вища школа, 2003. 311 с. URL: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/1045/Mac'ko_L.%B2.pdf Онуфрієнко Г.С. Риторика. Навч. пос. К.:</p>	Індивідуальні завдання. Контрольна тестова робота. 15 год.	5 бал. 20 б.	Оцінюється на практичному занятті.

		<p>Центр навчальної літератури, 2008. 592 с. URL:http://uchebniks.net/book/186-ritorika-navchalnij-posibnik-onufriyenko-gs/74-literatura.html</p> <p>Сагач Г. Риторика. К., 2000. 565 с. URL:http://padabum.com/d.php?id=85659</p>			
Розвиток риторики за доби античності. Розвиток риторики на сучасному етапі. Риторизація освітнього процесу в школі.	Самостійне опрацювання.	<p>Білавич Г. Основи риторики. Навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2009. 160 с.</p> <p>Коваленко С. Сучасна риторика. Навчально-практичний посібник. Тернопіль, 2007. 180 с.</p> <p>Колотілова Н.А. Риторика. К., 2007. 232 с.</p> <p>Онуфрієнко Г.С. Риторика. Навч. пос. К.: Центр навчальної літератури, 2008. 592 с.</p> <p>Сагач Г. Риторика. К., 2000. 565 с.</p> <p>Пономарів О. Культура мови. Мовностилістичні поради. К.: Либідь, 1999. 238 с.</p> <p>Риторика : підручник / З. Й. Куньч, Г. П. Городиловська, І. Д. Шмілик; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. 494 с.</p> <p>Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика. К.: Вища школа, 2003. 311 с. URL: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/1045/Mac'ko L. %B2.pdf</p> <p>Онуфрієнко Г.С. Риторика. Навч. пос. К.: Центр навчальної літератури, 2008. 592 с. URL:http://uchebniks.net/book/186-ritorika-navchalnij-posibnik-onufriyenko-gs/74-literatura.html</p> <p>Сагач Г. Риторика. К., 2000. 565 с. URL:http://padabum.com/d.php?id=85659</p> <p>Методика навчання риторики в школі : навч. посіб. /Автор-укладач В. А. Нищета. К. : Центр учбової літератури, 2014. 194 с. URL: ekhsuir.kspu.edu/.../33_Посібник_Методика%20навчання%20риторики%20в%20шко.</p> <p>Академічна риторика : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / Автор. колектив: Сивачук Н. П., Снігур І. М., Санівський О. М. Умань : Видавничо-поліграфічний цент «Візаві», 2013. 375 с. URL:http://kursak.net/akademichna-ritorika-sivachuk-n-p-snigur-i-m-sanivskij-om/</p>	Написання сценарію виховного заходу/навчального заняття для молодших школярів. 6 год.	5 балів.	Упродовж навчального тижня.
7. Система оцінювання курсу					
Загальна система	100 балів				

оцінювання курсу	
Вимоги до письмової роботи	Виконання тестів – 20 балів.
Семінарські заняття	10 балів Присутність на заняттях – 10 балів
Самостійна робота	60 балів Написання оригінальних авторських промов (шість промов) (30 балів). Відеозапис власного публічного виступу (5 балів). Написання сценарію виховного заходу/навчального заняття для молодших школярів (5 балів). Проведення диспуту/дискусії/ток-шоу/конференції тощо на актуальну педагогічну проблему (5 балів). Виразне читання напам'ять художнього тексту (5 балів) (відеозапис). Відеозапис зразків найкращих ораторських промов та їх аналіз (5 балів). Відеозапис майбутнього виступу на захисті магістерської роботи (5 балів).
Умови допуску до підсумкового контролю	Ураховується присутність студента на заняттях, його активність під час практичних занять; відсутність чи наявність плагіату під час виконання самостійної роботи, а також результати відпрацювання з пропущених із поважної причини занять. Мінімальна кількість балів – 25, максимальна – 50.

8. Політика курсу

Неприпустимі плагіат та списування. Пропущені заняття з курсу „Основи ораторського мистецтва” зараховуються за умови їх теоретико-практичного відпрацювання. Студент повинен виявити достатній рівень теоретичних знань з пропущеної теми, а також показати вміння їх практичного застосування, ідеться про навички усного (публічного) мовлення, риторичної культури, володіння навичками виразного читання, вербальної та невербальної культури, тому відпрацювання пропущених практичних занять відбувається винятково в усній формі (а не дистанційно в тестовій формі!) у процесі індивідуальної бесіди під час годин, відведених на консультування студентів. Результати самостійної роботи студентів перевіряються упродовж навчальних сесій навчання. Обов'язковим для отримання допуску до заліку є виконання самостійної роботи в повному обсязі, написання контрольної роботи (20 балів) та відпрацювання практичних занять (10 балів). При виставленні рейтингового підсумкового балу (так званий поточний контроль – 50 балів) ураховується присутність студента на заняттях, його активність під час практичних занять; відсутність чи наявність плагіату під час виконання самостійної роботи, а також результати відпрацювання з пропущених із поважної причини занять. За потреби студент може отримати індивідуальні онлайн консультації через скайп, зум, телефонічно (відеозв'язок через вайбер). Контактні дані для онлайн допомоги та консультування: 0984164218; ifosuhcvas@gmail.com

Оцінювання протягом семестру проводиться у формі мікровикладання (демонстрація та аналіз навичок з ораторського мистецтва, аналіз відео та аудіо-матеріалів та мультимедійної презентації, аналіз авторських промов. Усі роботи повинні бути виконані самостійно. Індивідуальні завдання, схожі між собою, а також плагіат будуть відхилені. Форма підсумкового контролю - залік

9. Рекомендована література

Білавич Г. Основи ораторського мистецтва. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2008. 180 с.

Білавич Г. Основи риторики. Навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2009. 160 с.

Кацавець Р. С. Ораторське мистецтво: підручник / Р. С. Кацавець. 2-ге вид., доп. К. : Алерта, 2018. 216 с.

Ораторське мистецтво: навч.-метод. посіб. для самостійної роботи та семінарських занять / Уклад.: М.П. Требін, Г.П. Клімова, Г.Ю. Васильєв та ін. Х. : Право, 2013. 40 с.

Ораторське мистецтво: підручник / М. П. Требін, Г. П. Клімова, Н. П. Осипова [та ін.] ; за ред.: М.П. Требіна, Г.П. Клімової. 2-ге вид. Х.: Право, 2015. 208 с.

Гурвич С., Погорілко В., Герман М. Основи риторики. К., 1988. 248 с.

Коваленко С. Сучасна риторика. Навчально-практичний посібник. Тернопіль, 2007. 180 с.

Колотілова Н.А. Риторика. К., 2007. 232 с.

Онуфрієнко Г.С. Риторика. Навч. пос. К.: Центр навчальної літератури, 2008. 592 с.

Сагач Г. Риторика. К., 2000. 565 с.

Пономарів О. Культура мови. Мовностилістичні поради. К.: Либідь, 1999. 238 с.

Риторика : підручник / З. Й. Куньч, Г. П. Городиловська, І. Д. Шмілик; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. 494 с.

Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика. К.: Вища школа, 2003. 311 с. URL: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/1045/Mac'ko L. %B2.pdf

Онуфрієнко Г.С. Риторика. Навч. пос. К.: Центр навчальної літератури, 2008. 592 с.
URL:<http://uchebniks.net/book/186-ritorika-navchalnij-posibnik-onufriyenko-gs/74-literatura.html>

Сагач Г. Риторика. К., 2000. 565 с. URL: <http://padabum.com/d.php?id=85659>

Методика навчання риторики в школі : навч. посіб. /Автор-укладач В. А. Нищета. К. : Центр учбової літератури, 2014. 194 с. URL: ekhsuir.kspu.edu/.../33_Посібник_Методика%20навчання%20риторики%20в%20шко...

Академічна риторика : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / Автор. колектив: Сивачук Н. П., Снігур І. М., Санівський О. М. Умань : Видавничо-поліграфічний цент «Візаві», 2013. 375 с.

URL:<http://kursak.net/akademichna-ritorika-sivachuk-n-p-snigur-i-m-sanivskij-o-m/>

Викладач _____ Білавич Г.В.